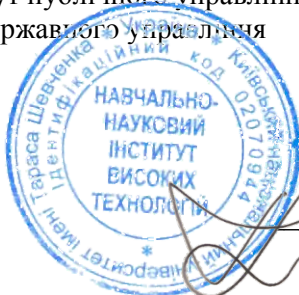

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Кафедра державного управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з науково-педагогічної роботи
Галина ГРАБЧУК

«24» травня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИБРАНІ РОЗДІЛИ ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ОСНОВ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

(повна назва навчальної дисципліни)

для студентів

галузь знань	10 «Природничі науки»
спеціальність	102 «Хімія»
освітній рівень	бакалавр
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: *Гура Вікторія Леонідівна* кандидат економ. наук, доцент, доцент кафедри екологічного менеджменту та підприємництва

Сахарук Ірина Сергіївна кандидат юрид. наук, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

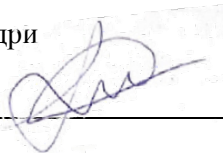
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробники: *Гура Вікторія Леонідівна*, кандидат економ. наук, доцент, доцент кафедри екологічного менеджменту та підприємництва, *Сахарук Ірина Сергіївна* кандидат юрид. наук, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення.

Затверджено

Зав. кафедри

_____ (Сергій РЯБУХІН)

Протокол № 5 від «11» травня 2022р.

Схвалено науково - методичною комісією Навчально-наукового інституту високих технологій

Протокол № 4 від «13» травня 2022 року

Голова науково-методичної комісії ННІВТ

_____ (Наталія РУСІНЧУК)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – полягає у формуванні у студентів системи знань щодо теоретичних, економічних, правових та організаційних основ підприємницької діяльності, опануванні студентами основних інститутів трудового права, компетенцій і початкових практичних навичок, потрібних для організації ведення підприємництва.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

володіти знаннями, вміннями та навичками з дисциплін соціально-гуманітарного циклу, як-то: «Вступ до університетських студій» та ін.

знати основні категорії та поняття, пов'язані з життєдіяльністю людини і суспільства.

Вміти виявляти, аналізувати навчальну та наукову інформацію, робити обґрунтовані висновки з питань професійної діяльності.

Володіти елементарними навичками складання письмових документів, корегування їх змісту, систематизації матеріалів, необхідних для роботи, ефективної організації власної навчальної діяльності.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Дисципліна є органічним поєднанням юридичних і економічних знань, необхідних для формування загальних компетенцій у фахівців будь-якої галузі знань, та включає два змістові модулі:

1. Вибрані розділи трудового права формують у студента сукупність знань та навичок про: трудовий договір; робочий час та час відпочинку; оплату праці; охорону праці; дисципліну праці, дисциплінарну та матеріальну відповідальність; захист трудових прав.

2. Основи підприємницької діяльності формують у студента сукупність знань та навичок про: економічну природу підприємництва її форми та планування; інноваційне підприємництво; технології створення власної справи; державне регулювання підприємництва; комерціалізацію наукових розробок.

Викладається у **8 семестрі** в обсязі 90 год. (**3 кредити ECTS¹**) зокрема: *лекції – 16 год., семінарських 18 год., самостійна робота – 54 год.* У курсі передбачено 2 змістових модулі та 2 модульні контрольні роботи. Завершується дисципліна **заліком**.

4. Завдання (навчальні цілі)– дисципліни «Вибрані розділи трудового права та основ підприємницької діяльності» сформувати у студентів: здатність до аналізу професійних юридичних та економічних джерел (нормативних актів, документів тощо), діяти етично та відповідально, а також реалізувати свої професійні права; систему вмінь і навичок щодо практичного застосування норм, правил і рекомендацій для підприємницької діяльності, трудових правовідносин, що забезпечить реалізацію соціально-економічних прав громадянина України. Зокрема, професійне оволодіння компетентностями:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. (ЗК-1)
2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК-2)
3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій(ЗК-5)
4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). (ЗК-7)
5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). (ЗК-8)

¹ кредити ECTS – кредит кратний 30 годинам.

6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. (ЗК-10).

5. Результати навчання за дисципліною: (описуються з детальною достовірністю для розробки заходів оцінювання)

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Ключові положення теорії трудового права (система трудового законодавства; суб'єкти трудового права та трудових правовідносин; правовий статус суб'єктів трудового права; підстави та умови виникнення трудових правовідносин, підходи до розуміння основних категорій трудового права).	лекція	Контрольна робота	65%
1.2	Теоретико-методологічні основи вивчення підприємницької діяльності.	лекція		
1.3	Філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності.	лекція		
1.4	Особливості різних організаційно-правових форм і видів підприємництва.	лекція		
1.5	Норми, які регламентують трудові правовідносини (порядок прийняття на роботу, переведення, звільнення працівників, робочий час і час відпочинку, оплата праці, охорона праці).	лекція		
1.6	Основні напрями формування підприємницького капіталу та управління фінансами підприємницької діяльності.	лекція		
1.7	Основні форми і методи впливу органів державної влади на розвиток підприємництва.	лекція		
1.8	Суперечності та тенденції розвитку інноваційного підприємництва.	лекція		
2.1	Шляхи партнерства підприємців та держави у вирішенні соціально-економічних проблем.	семінарські заняття		
2.2	Технологію започаткування власної справи.	семінарські заняття	усне опитування	5%
2.3	Особливості організації працевлаштування працівників.	семінарські заняття	усне опитування	5%
2.4	Базові передумови здійснення підприємницької діяльності.	семінарські заняття	усне опитування	5%
2.5	Використовувати чинну нормативну базу для започаткування та ведення бізнесу, організації найму працівників.	семінарські заняття	усне опитування	5%
2.6	Проводити аналіз різних-бізнес ідей для створення власної справи.	семінарські заняття	усне опитування	5%
2.7	Досліджувати існуючі проблеми і ризики вирішення завдань забезпечення ефективної підприємницької діяльності.	семінарські заняття	усне опитування	5%
2.8	Формулювати стратегії розвитку суб'єктів підприємницької діяльності.	семінарські заняття	усне опитування	5%
2.9	Складати структурно-логічні схеми співвідношення правових категорій, зокрема категорій трудового права.	семінарські заняття	усне опитування	5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Програмні результати навчання (назва)	.1	.2	.3	.4	.5	.6	.7	.8	.1	.2	.3	.4	.5	.6	.7	.8	.9
ПРН-22. Обговорювати проблеми хімії та її прикладних застосувань з колегами та цільовою аудиторією державною та іноземною мовами	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН-23. Грамотно представляти результати своїх досліджень у письмовому вигляді державною та іноземною мовами з урахуванням мети спілкування	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН-25. Оцінювати та мінімізувати ризики для навколишнього середовища при здійсненні професійної діяльності.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Оцінювання роботи студентів включає поточний контроль і семестровий контроль у формі заліку. Максимальна сума балів, яку може набрати студент під час навчання – 100 балів, які умовно розподіляються 50/50 між модулем «Вибрані розділи трудового права» та модулем «Основи підприємницької діяльності».

Студент отримує залік за результатами виконання навчальної роботи в семестрі (за результатами поточного контролю), якщо студент отримав мінімум 30 балів з кожного з цих блоків.

Форми оцінювання студентів для блоку «Вибрані розділи трудового права»:

Видами поточного контролю є: усне опитування, контрольні роботи з теоретичних питань, які висвітлюються на лекціях та вивчаються студентом на самостійній роботі, вирішення проблемних ситуацій на семінарських заняттях, розв'язання практичних завдань під час самостійної роботи.

При **поточному контролі** під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді, активність при обговоренні питань семінарського заняття, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить семінарські заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів. У випадку відсутності студента на семінарському занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в позааудиторний час впродовж семестру (під час консультацій викладача), шляхом усного опитування, тестування, підготовки реферату чи іншого індивідуального завдання. За результатами відпрацювання пропущеного заняття з поважних причин викладачем нараховуються бали. *За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.*

Форми оцінювання студентів для блоку «Основи підприємницької діяльності»:

Видами поточного контролю є: експрес опитування, усне опитування, тестування, контрольна робота з теоретичних питань, які висвітлюються на лекціях та вивчаються студентом на самостійній роботі, вирішення практичних ситуацій на семінарських заняттях, виступи з доповідями та презентації, розв'язання аналітичних завдань під час самостійної роботи.

При **поточному контролі** під час семінарських занять оцінюється рівень знань студента, продемонстрований ним у відповіді на запитання викладача, активність при обговоренні попередньо висвітлених питань на лекціях та винесених на семінарські заняття, вчасність та правильність виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить семінарські заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів. У випадку відсутності студента на семінарському занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в позааудиторний час впродовж семестру (під час консультацій викладача), шляхом усного опитування, тестування, підготовки реферату чи іншого індивідуального завдання. За результатами відпрацювання пропущеного заняття з поважних причин викладачем нараховуються бали. *За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.*

7.2. Організація оцінювання:

Організація оцінювання студентів для блоку «Вибрані розділи трудового права»:

- 1. Контрольна робота № 1* — 3-й тиждень навчання. *Проводиться* у вигляді письмової відповіді на теоретичні питання, яка охоплює теми: «Поняття, сторони та зміст трудового договору. Види трудового договору», «Зміна та припинення трудового договору», «Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку», «Правове регулювання нормування та оплати праці» - РН 1.1, РН 1.4 - оцінюється від **6** до **10** балів.
- 2. Контрольна робота № 2* — 6 тиждень навчання. *Проводиться* у вигляді письмової відповіді на теоретичні питання, яка охоплює теми: «Правове регулювання охорони праці», «Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору», «Контроль та нагляд за дотриманням законодавства про працю. Правове регулювання захисту трудових прав» - РН 1.8 – оцінюється від **6** до **10** балів.
- 3. Вирішення проблемних ситуацій на семінарських заняттях* – кожне семінарське заняття за модельованою проблемною ситуацією, які включають завдання, опрацьовані під час самостійної роботи студента. *Проводяться* у формі виробничих нарад, імітації роботи структурних підрозділів підприємств, дій окремих керівників чи працівників, що відповідає РН 2.1, РН 2.9 – оцінюється від **27** до **40** балів за **9** виконаних завдання.
- 4. Самостійна робота* студента здійснюється протягом навчального семестру у вільний від аудиторної роботи час, шляхом вивчення пропонованих викладачем навчально-методичних матеріалів, здійснення самоконтролю, вирішення проблемних ситуацій, розв'язання практичних завдань у вільний від аудиторної роботи час.

Організація оцінювання студентів для блоку «Основи підприємницької діяльності»:

- 1. Опитування на семінарах* – кожне семінарське заняття. *Проводиться* у вигляді усних відповідей на теоретичні питання, які охоплюють такі теми як «Теоретико-

методологічні основи вивчення підприємницької діяльності», «Основні організаційно-правові форми і види підприємницької діяльності», «Філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності», «Основні форми і методи впливу органів державної влади на розвиток підприємництва» - РН 1.2., РН 1.3., РН 1.4.– оцінюється від **1** до **2** балів на кожному з чотирьох семінарських занять.

2. *Доповнення, відповіді на питання* – кожне семінарське заняття. *Проводиться* у вигляді усних у вигляді дискусій та обговорень у групах студентів, що охоплюють такі теми як «Суперечності та тенденції розвитку інноваційного підприємництва», «Класифікація ключових факторів успіху у підприємницькій діяльності», «Процес прийняття управлінських рішень у підприємстві», «Шляхи партнерства підприємців та держави у вирішенні соціально-економічних проблем» – РН 1.5., РН 1.6., РН 1.7, РН 1.8. – оцінюється від **1** до **2** балів по кожному з п'яти вказаних результатів навчання.
3. *Контрольна робота* — 12 тиждень навчання. *Проводиться* у вигляді письмової відповіді на тести та теоретичні питання, яка охоплює такі теми як «Теоретико-методологічні основи вивчення підприємницької діяльності», «Філософські, етичні та культурні засади ведення сучасної підприємницької діяльності», «Особливості різних організаційно-правових форм і видів підприємництва», «Основні напрями формування підприємницького капіталу та управління фінансами підприємницької діяльності» - РН 1.2., РН 1.3., РН 1.4,РН 1.6. – оцінюється від **6** до **10** балів.
4. *Есе по книзі підприємця* виконується під час самостійної роботи студента і подається на перевірку викладачу за два тижні до останнього семінарського заняття. Перевірка есе здійснюється протягом тижня з моменту подачі студентом роботи. *Виконується* у вигляді письмового документу під час самостійної роботи студента в якому виділяються внутрішні і зовнішні чинники успішності діяльності підприємця - РН2.2.,РН2.4.– оцінюється від **8** до **12** балів.

Студент, який набрав під час семестру за обома навчальними блоками від **40** до **59** балів, складає залік за переліками питань, що надаються викладачами студентам на початку семестру. Студент за результатами заліку може отримати не більше 20 балів.

Студент, який набрав під час семестру в сумі за обома навчальними блоками менше 40 балів, зобов'язаний підготувати реферат або інше індивідуальне завдання, за результатами оцінки якого викладачі приймають рішення про допуск студента до складання заліку.

Всі перескладання заборгованостей чи виконання індивідуальних завдань припиняються на тижні, що передує початку екзаменаційної сесії.

У випадку виникнення додаткових питань та складних ситуацій під час навчального процесу, їх вирішення здійснюється з посиланням на засади Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.			
Тема 1. Поняття, сторони та зміст трудового договору. види трудового договору	1	1	3
Тема 2. Зміна та припинення трудового договору	2	2	5
Тема 3. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку	1	2	3
Тема 4. Правове регулювання нормування та оплати праці	1		5
Тема 5. Правове регулювання охорони праці	1	2	3
Тема 6. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	1	1	5
Тема 7. Контроль та нагляд за дотриманням законодавства про працю. Правове регулювання захисту трудових прав	1	1	3
Змістовий модуль 2.			
Тема 8. Сутність і функції підприємництва	1	1	4
Тема 9. Основні передумови здійснення підприємницької діяльності	1		5
Тема 10. Філософія, етика та культура підприємництва	2	2	4
Тема 11. Види та організаційно-правові форми здійснення підприємницької діяльності	1	2	3
Тема 12. Технологія створення власної справи	1	1	4
Тема 13. Планування підприємницької діяльності	1	2	4
Тема 14. Система стратегій розвитку підприємництва	1	1	3
<i>Всього</i>	16	18	54

Загальний обсяг - 90 год., в тому числі:

Лекцій – **16 год.**

Семінарські заняття - **18 год.**

Консультації -**2 год.**

Самостійна робота – **54 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Трудове право України та зарубіжних країн. Академічний курс: підручник / М.І. Іншин, В.І. Щербина. – Харків: Колегіум, 2017. – 1112 с.

2. Трудове право України: підручник / М.І. Іншин, В.І. Щербина. – Харків: Діа плюс, 2014. – 500 с.

3. Трудове право України: підручник / За заг. ред. М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: «МП «Леся»», 2016. – 448 с.

4. Волошина С.М., Соцький А.М., Щербина В.І. Трудове право України: Навчальний посібник / С.М. Волошина, А.М. Соцький, В.І. Щербина. – Чернівці: Технодрук, 2015. – 188 с.
5. Правове регулювання організації праці: навчальний посібник / М.І. Іншин, А.М. Соцький, В.І. Щербина. – Харків: Диска плюс, 2013. – 448 с.
6. Ославський Б. 10 успішних українських брендів. - Брустури: Дискурсус, 2017. - 192 с.
7. Drucker Peter F. Management Challenges for the 21st Century / Peter F. Drucker. – New York: HarperBusiness, 2001. - 224 p.
8. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006. – 350 с.
9. Підприємництво: практикум. Навчальний посібник / Мазур І.І., Богуславський О.В., Гура В.Л., Ігнатович Н.І. та інші (усього 8 осіб). – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. – 255 с.
10. Підприємництво: навч. посібник / за заг. ред. д.е.н., проф., Г.І. Купалової. – К.: Компринт, 2020. – 400 с.

Додаткові:

11. Панасюк О.Т. Начатки трудового права. Лекція 1. «Елементарний курс трудового права»: індивідуальне трудове право, колективне трудове право, міжнародне трудове право: навч.-практ. посіб. / О.Т. Панасюк. – К.: Алерта, 2016. – 72 с.
12. Панасюк О.Т. Начатки трудового права. Лекція 3. Основні питання загальної частини трудового права: функції трудового права, джерела трудового права, принципи трудового права, суб'єкти трудового права, вчення про трудові правовідносини, вчення про трудові права: навч.-практ. посіб. / О.Т. Панасюк. – К.: Алерта, 2017. – 88 с.
13. Клименко С.М., Дуброва О.С., Барабась Д.О., Омельяненко Т.В., Вакуленко А.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2006. - 527 с.
14. Iacocca Lee, Where Have All the Leaders Gone? / Lee Iacocca. – New York: Scribner, 2008. - 288 p.

Нормативні акти:

15. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
16. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971р. із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
17. Господарський кодекс України від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
18. Податковий кодекс України від 2.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
19. Про охорону праці: Закон України від 14.10.92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
20. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.93 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>
21. Про оплату праці: Закон України від 25.03.95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text>
22. Про відпустки: Закон України від 15.11.96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр#Text>
23. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.99 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>
24. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
25. Інструкція про порядок ведення трудових книжок на підприємствах, в установах, організаціях від 28.06.93 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93#Text>

26. Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій. Постанова Кабінету Міністрів України від 3.04.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/245-93-п#Text>.

27. Про застосування контрактної форми трудового договору з керівником підприємства, що є у загальнодержавній власності. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203-93-п#Text>

28. Про практику розгляду судами трудових спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6.11.92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92#Text>.

29. Список сезонних робіт і сезонних галузей затв. постановою Кабінету міністрів України від 28 березня 1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278-97-п#Text>.

30. Умови, тривалість, порядок надання та оплати творчих відпусток. – Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 19.01.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-98-п#Text>.

Додаткові ресурси:

Перелік Інтернет-посилань:

31. База «Законодавство» Верховної Ради України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
32. Європейське трудове право на сайті Європейського фонду за покращення умов життя і праці: <http://www.eurofound.ie/index.htm>
33. Міжнародний сайт новин профспілкового руху: <http://www.laborstart.org/>
34. Європейське трудове право на сайті Інституту трудового права і трудових відносин Університету Трієра (Німеччина): <http://www.iaaeg.de/>
35. Європейське трудове право на сайті професора Стефана Вета (Німеччина): <http://www.jura.uni-sb.de/FB/LS/Weth/InfEA/vorschriften-en.html>
36. Трудове право Канади на сайті Департаменту розвитку людських ресурсів підвищення кваліфікації: <http://www.hrsdc.gc.ca/en/cs/comm/hrsd/>
37. Трудове право США на сайті Інституту трудових і виробничих відносин Університету штату Іллінойс: <http://www.ilir.uiuc.edu/>
38. Новини трудового права ЄС на сайті «Огляд європейських виробничих відносин»: <http://www.eiro.eurofound.eu.int/>
39. Новини трудового права Великобританії на сайті Конгресу профспілок Великобританії: <http://www.tuc.org.uk/>
40. Новини трудового права США на порталі новин Topix.net: <http://www.topix.net/law/employment-labor/>
41. Новини трудового права США, зокрема, новини Національного бюро з трудових відносин, на сайті професора трудового права Росса Ранкела LawMemo.com: <http://www.lawmemo.com/>
42. Сайт Міжнародної конфедерації незалежних профспілок: <http://www.icftu.org/>
43. Сайт Конфедерації європейських профспілок: <http://www.etuc.org/>
44. Консалтинговий сайт для профспілкових активістів UnionCommunicationServices, inc.: <http://www.unionist.com/>
45. Сайт Федерації європейських роботодавців FedEE: <http://www.fedee.com/index.shtml>
46. Бібліографія зарубіжних видань з трудового права 1990-х рр.: http://www.lawschool.cornell.edu/library/International_Resources/ilo/bibliography.html
47. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250167535>.